

ПРОБЛЕМА СОЦІАЛЬНОГО ТА ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСІБ, ЩО СТРАЖДАЮТЬ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Автор піднімає питання щодо шляхів вирішення проблеми домашнього насильства в Україні. Розкрито правовий та соціальний аспект видів надання допомоги постраждалим особам у вигляді соціальних послуг та безкоштовної правової допомоги фахівцями в цій сфері. Досліджено та проаналізовано досвід європейських країн у вирішенні проблеми домашнього насильства. Розглянуто юридичні, психологічні та соціальні рекомендації фахівців різних сфер.

Ключові слова: домашнє насильство, фізичне насильство, психологічне насильство, сексуальне насильство, економічне насильство, обмежувальний припис, соціальні послуги, правова допомога, психологічна підтримка.

Насильством наповнені різні сфери людського буття: політичне, економічне, духовне та сімейно-побутове.

Насильство є однією з найбільш розповсюджених форм порушення прав людини. Зазвичай, найбільше страждають від насильства жінки, діти та люди похилого віку.

Найпоширенішим і найбільш складним для протидії є домашнє насильство. Насильство в сім'ї або родині притаманне для багатьох держав, незважаючи на їх позитивні здобутки у законодавчій, політичній та практичній сферах.

Щодо випадків домашнього насильства в Україні, то лише 10% постраждалих звертаються за допомогою. Адже донині багато хто вважає такі стосунки "нормальними".

За статистикою Всесвітньої організації охорони здоров'я, 38% вбивств жінок у світі - справа рук їх партнерів. У деяких країнах ця цифра наближається до 70%.

7 січня 2018 р. набув чинності Закон України N 2229-VIII "Про запобігання та протидію домашньому насильству". Закон визначає організаційно-правові засади запобігання та протидії домашньому насильству, основні напрями реалізації державної політики у сфері

запобігання та протидії домашньому насильству, спрямовані на захист прав та інтересів осіб, які постраждали від такого насильства.

Домашнє насильство – важлива соціальна проблема в Україні. Існує поширений міф, що насильство в родині – проблема тільки неблагополучних родин, і майже завжди сімейне насильство пов'язане з пияцтвом і бідністю. Однак, за деякими дослідженнями, це не зовсім так. Насильство властиве всім соціальним групам і не залежить від економічного становища родини загалом. [3, с. 242].

За визначенням Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», домашнє насильство – це діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь. [1].

Отже, жертвою домашнього насильства може стати будь-хто.

Закон розрізняє такі види домашнього насильства: фізичне насильство в сім'ї; сексуальне насильство в сім'ї; психологічне насильство та економічне. Причинами того, чому жінки не подають скарг у зв'язку з насильством, є тиск суспільних і родинних обставин та бажання зберегти взаємини.

Культурні та релігійні традиції також одна з перешкод, що ускладнюють боротьбу з насильством. Вдосконалення правової оцінки насильства в сім'ї значною мірою залежить від усвідомлення громадськістю та самими жінками того, що насильство в сім'ї є злочином.[].

Яке ж соціальне забезпечення та правова допомога в Україні для осіб, які страждають від домашнього насильства?

Така особа може звернутися в управління соціального захисту органу місцевого самоврядування за місцем її проживання. Також способом впливу на кривдника і припинення вчинення домашнього насильства щодо особи може бути звернення її до відповідних підрозділів органів поліції. Якщо ж від домашнього насильства страждають діти, то, звісно, до способів протидії такого насильства є

втручання служб у справах дітей за місцем проживання такої дитини. Ще одним правовим та соціальним захистом осіб, які страждають від домашнього насильства є надання безоплатної правової допомоги центрами з надання безоплатної вторинної правової допомоги.

Відповідно до Концепції Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2023 року, розробленої урядом України від 28.03.2018, робота органів державної влади та місцевого самоврядування повинна сприяти зниженню рівня домашнього насильства, насильства за ознакою статі та забезпечити захист прав постраждалих осіб через удосконалення системи запобігання та протидії такому насильству, удосконалення відповідної нормативно-правової бази, запровадження дієвих механізмів взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі.

Щоб забезпечити захист осіб які страждають від домашнього насильства та зменшити випадки його в Україні, варто розпочати з надання якісних усіх необхідних соціальних послуг шляхом затвердження стандартів надання соціальних послуг та визначення потреб територіальних громад у створенні спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб.

Соціальні служби в Україні повинні надавати соціальну та психологічну підтримку таким особам, які страждають від домашнього насильства.

Особи, які страждають від домашнього насильства мають право на призначення адвоката за рахунок держави.

Адвокат може підготувати та подати до суду заяву про видачу обмежувального припису.

Крім цього, адвокати Центрів БПД в Україні надають безоплатні консультації з метою захисту прав постраждалих від домашнього насильства осіб. Утім, далеко не всі люди, які є постраждалими від домашнього насильства, готові особисто прийти до центрів та бюро правової допомоги. І в цьому проблема. Основним фактором, який впливає на отримання правової та соціальної допомоги особам, які стали жертвами домашнього насильства є небажання самих осіб звертатися за такою допомогою в силу пострадянського виховання та існування такої тенденції як «б'є – значить любить». Таким чином, жінка терпить один раз, потім другий, а наступний раз наслідки

такого терпіння можуть стати фатальними для жертви домашнього насильства.

Правова допомога постраждалим від домашнього насильства – це завжди більше, ніж просто підготувати позовну заяву і виступити в суді. Клієнтам необхідна підтримка, співчуття і розуміння ситуації.

Не менш важлива й правопросвітницька робота. Адже нерідко люди не розуміють, що стикаються саме з домашнім насильством. У суспільстві існує думка, що домашнє насильство – це заподіяння тілесних ушкоджень. Однак насправді воно може бути не лише фізичним чи сексуальним. Це і психологічний тиск – образи й залякування, заборона спілкуватися з рідними, і економічні утиски — заборона працювати чи навчатися, позбавлення житла, їжі, одягу. Тому вкрай важливо, щоб люди вмiли розпізнавати домашнє насильство, знали, яких форм воно буває, та чiтко розумiли алгоритм дiй – що робити, куди звернутися за допомогою.

Список використаних джерел

1. Закон України від 07.12.17 р. № 2229-VIII «Про запобігання та протидію домашньому насильству».
2. Методичний посібник «Класифікація та подолання відхилень у поведінці»: Методичний посібник. Щербина В. Б. – Одеса: ООІУВ, 2015 – 59 с. (схвалено рішенням Вченої ради Одеського обласного інституту удосконалення вчителів).
3. Методичний посібник «Попередження, виявлення і подолання випадків насильства та жорстокого поводження з дітьми»: методичний посібник для освітян / Авт.: Журавель Т. В., Кочемировська О. О., Ясеновська М. Е. / 81 За заг. ред. Безпалько О. В. – К.: ТОВ «К.І.С.», 2010. – 242 с., рекомендовано до друку Науково-методичною радою Міністерства освіти і науки України 11.11. 2008, протокол №7.
4. Насильству немає виправдання: добірка матеріалів на допомогу протидії насиллю / Сумська обл. універс. наук. б-ка ; уклад. Т. І. Касьяненко, Ж. П. Швачко – Суми, 2017. – 33 с.